

Mund, tænder og sundhed

Farmakonomforeningen april 2025

v/ Alice Kristensen. Tandplejer

Velkommen til - og tak for
invitationen 🥰

Aftenens program

- Præsentation + indflyvning
- Tandsygdomme
- Tandsygdommenes betydning for kroppen
- Farmakonomers rolle 🦷
- Spørgsmål

Hvem er jeg ?

Alice Kristensen

Tandplejer uddannet 1992

NU: Klinikdriftsleder Center for Tandpleje Odense

Næstforperson Danske Tandplejere 2011-

Maaaaange års erfaring B&U området

22 år Omsorgstandpleje. 5 år Privat praksis i Hamburg og DK

Oplægsholder: sygeplejefaglige selskaber osv osv.... 😍

Beboere bekæmper madspild

Ved forskellige højtid er uddelt frivillige overskudsmad fra butikker til beboere

side 6

Ny smutvej til seksuel sundhed

I en ny klinik i Vollsmose er alle spørgsmål om køn, krop og seksualitet velkomne

side 8

Er munden en del af kroppen ??

Kort svar: JA !

Hvorfor er det vigtigt at slå fast?

Fordi:

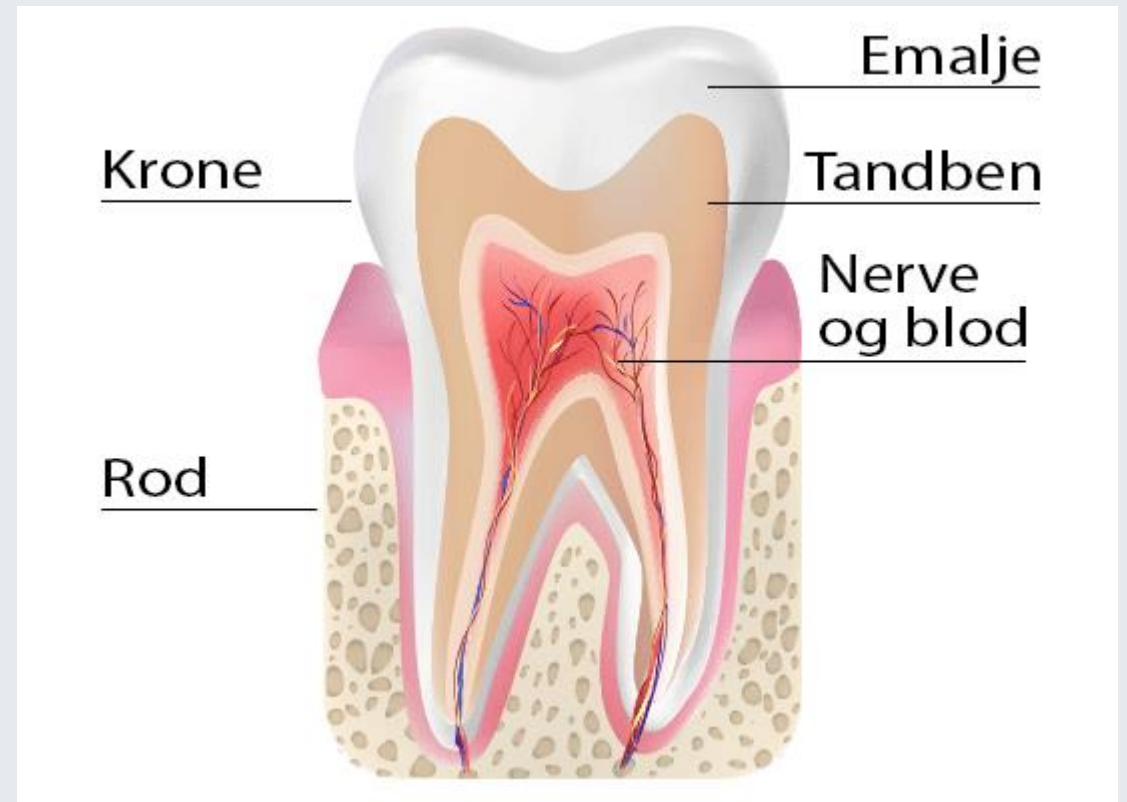
TANDSUNDHED PÅVIRKER HELE KROPPEN

Hvordan det ????

Tand og mund sygdomme:

- Tandkødsbetændelse
- Caries
- Parodontitis
- Svamp
- **Mundtørhed**

Tandkødsbetændelse Gingivitis

Ætiologi:

- Bakterier langs med tandkødet
- Tandkødet bliver irriteret
- Tandkødet hæver, bliver ømt, rødt og bløder ved berøring
- **Fjernes bakterier med tandbørsten heler det hurtigt op igen**

Huller i tænderne

Caries

Ætiologi:

Bakterier på tænderne omdanner sukker til syre

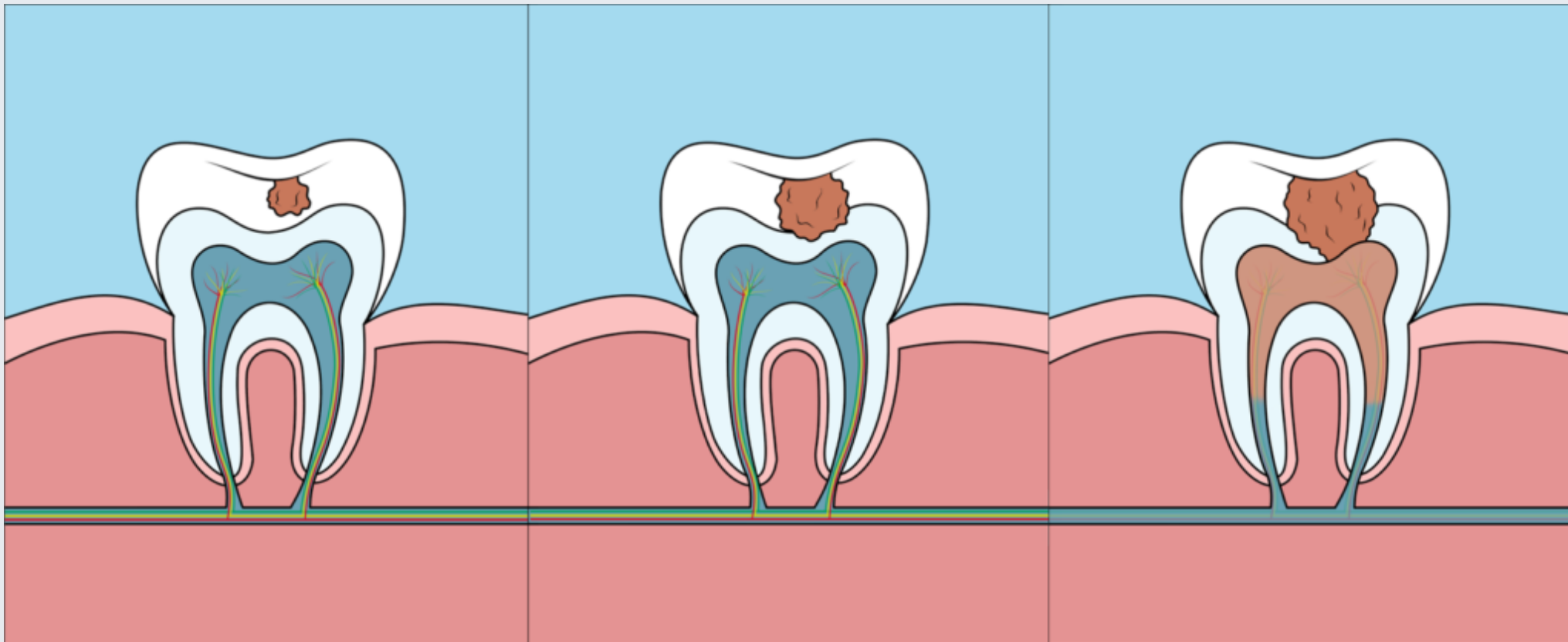
Syre opløser tandens emalje

Når hullet er igennem emaljen – er det ”point of no return”

Hullet fortsætter udviklingen til tanden er ”væk”

Caries udviklinglidt forenklet

Parodontitis

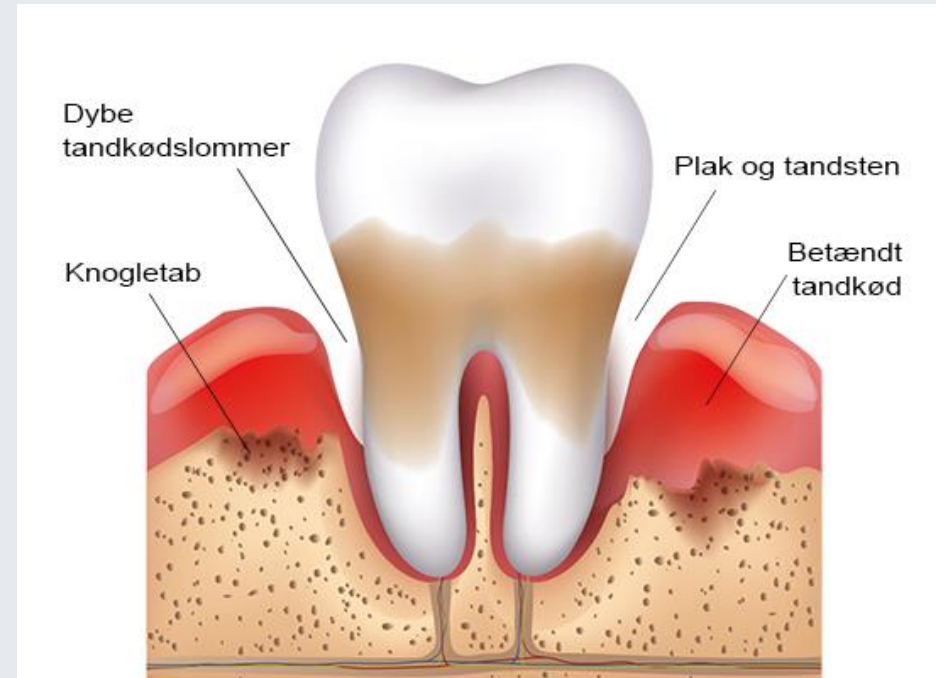
Ætiologi:

Inflammation i tandkødslommen

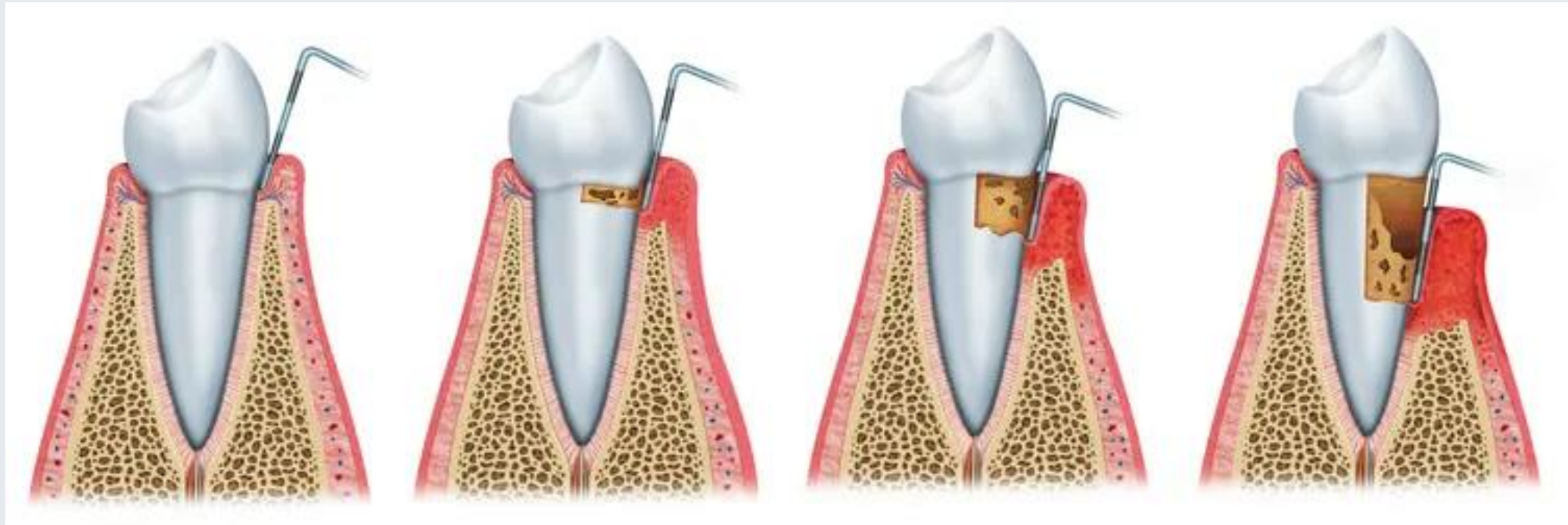
Baktier i lommen nedbryder knogle

Tænderne bliver løse

Tænderne mistes

Parodontitis udvikling..... lidt forenklet.....

Svamp i munden

Ætiologi:

Kan opstå når immunsystemet er udfordret!

Gør ondt / sviende/ brændende fornemmelse

OBS diabetes patienter

Større risiko for svamp når glukose koncentrationen i spyt er højt !

Svamp udvikling

Generelle faktorer:

Strålebehandling

Svækket almentilstand

Dårlig ernæringstilstand

Antibiotikabehandling

Hæmatologiske sygdomme

Dårligt kontrolleret diabetes

Generel immunsuppression

Farmakologis:

- Cytostatika
- Kortikosteroider og andre immunmodulerende farmaka

Patologisk:

- HIV og andre immundefektsygdomme

Svamp udvikling

Lokale faktorer:

Lokalbehandling med kortikosteroider og andre immunmodulerende farmaka.

Rygning.

Dårlig protesehygiejne.

Mundtørhed.

Behandling svamp

Antimykotisk behandling;

I Danmark anbefales lokalbehandling med Nystatin (100.000 IE sukkerfrit)

Hvis der er problemer med compliance, kan man i stedet ordinere systemisk behandling med Fluconazol 50-100 mg, som doseres 1 x/dag

Tandlæge eller LÆGE udskriver recept efter diagnostik

Mundtørhed

Øger risiko for at få:

Tandkødsbetændelse

Caries

Parodontitis

Svamp

Blæner / aphter/ blister/ mundsår

Rygning og alkohol kan forværre mundtørhed

Mundtørhed 2 diagnoser

Man kan godt føle sig mundtør, uden at spytproduktionen er nedsat.

Xerostomi:

Ved xerostomi føler man sig tør i munden, uden at der kan påvises en nedsat spytproduktion.

Det forårsages typisk af en ændring i spyttets sammensætning.

Hyposalivation:

Ved hyposalivation er der tale om en egentlig nedsat dannelse af spyt

Mundtørhed

Spyttets funktion:

Vi producerer normalt en halv til en hel liter spyt i døgnet.

Spyttet fugter vores mund, så vi kan tale og synke.

Når vi tygger vores mad, blandes maden med spyt. Spyttet indeholder enzymer, der starter fordøjelsen af maden, så vi kan optage næringsstoffer og få energi til kroppen. Spyttet neutraliserer samtidig syrligheden i det, vi spiser og drikker, og styrker vores evne til at smage.

Spyt hjælper med til at holde vores tænder rene ved at skylle tænderne fri for madrester. Spyt nedsætter risikoen for infektioner i munden og får sår i munden til at hele hurtigt.

Mundtørhed

Ætiologi:

- Alder - spytsekretion nedsættes med alderen
- **Medicin kan påvirke spytproduktion**
- Morfikagruppen:
- receptpligtigt smertestillende, f.eks. ketogan
- astmamedicin (også til KOL)
- allergimidler
- blodtrykssænkende midler
- psykofarmaka (lykkepiller)
- vanddrivende midler
- epilepsimedicin og
- narkotiske stoffer.
- Kemoterapi *

Mundtørhed

Et indtag på mere end **tre medikamenter**, der hver for sig ikke giver mundtørhed, kan i kombination forårsage mundtørhed.

Mundtørhed

Sviende og brændende slimhinder

Svært at spise, synke og snakke

Dårlig ånde

Svært at børste tænder

Mundtørhed

Kan sjældent behandles

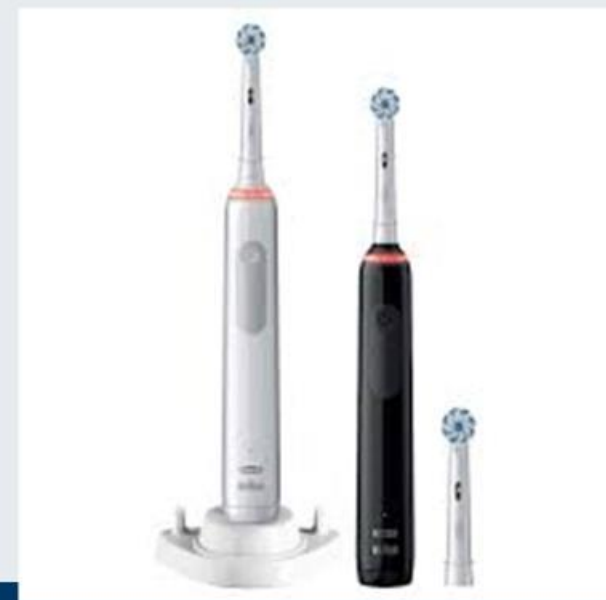
Kan afhjælpes/lindres med spyterstatning

Rygestop hjælper

Evt noget at hente ved medicin tjek

Mundtørhed

Tilbage til: Tandsygdommes påvirkning i kroppen

Ubehandlet :

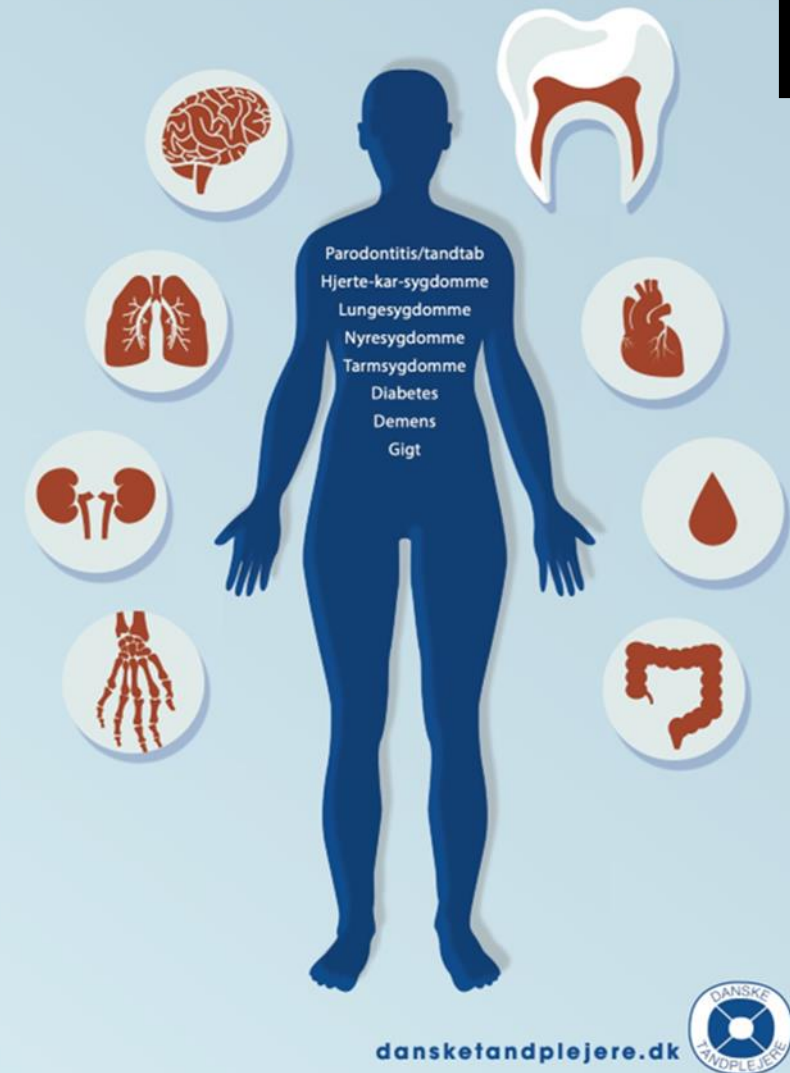
Tandkødsbetændelse

Caries

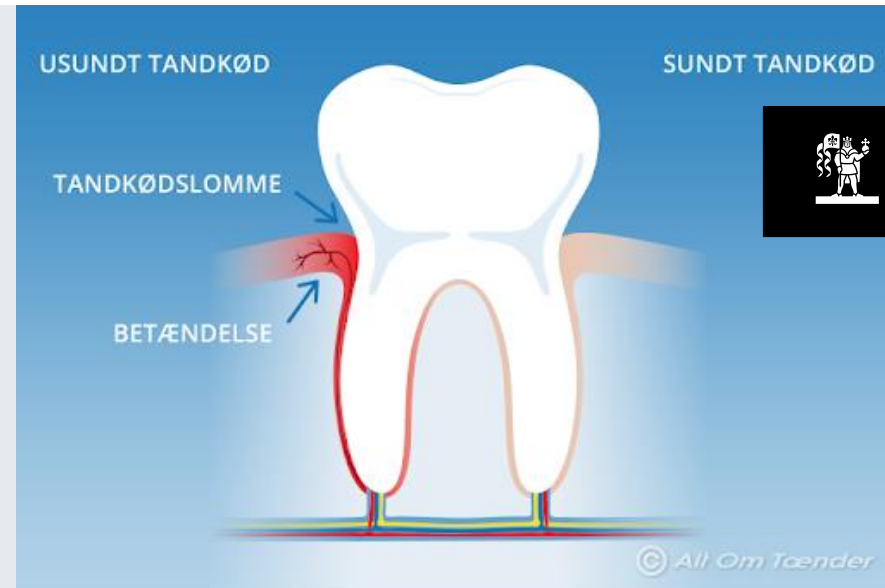
Parodontitis

Infektioner i munden kan influere infektioner
andre steder i kroppen 🤔 🤔

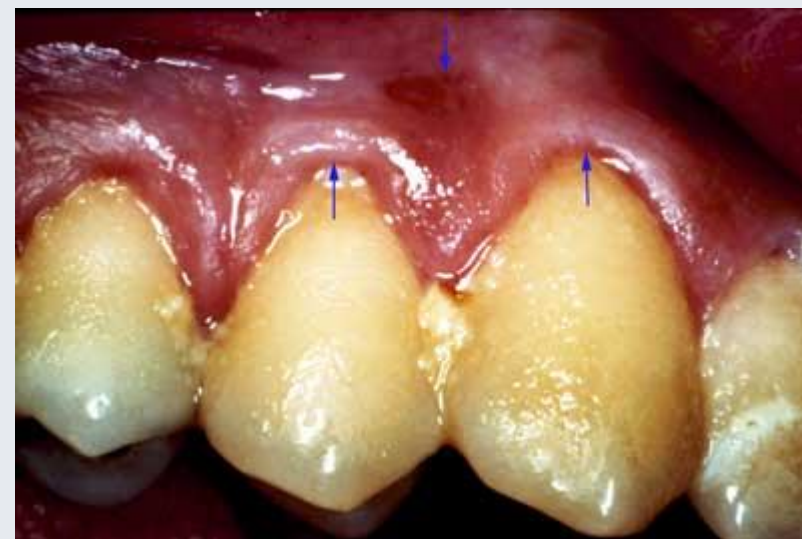
Tandsundhed påvirker hele kroppen

Ubehandlet tandkødsbetændelse

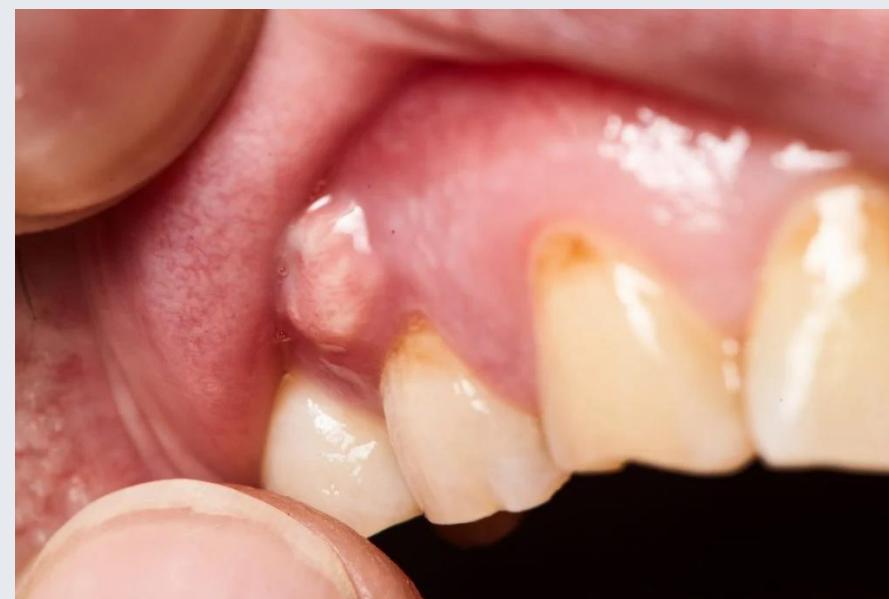

- Kan give problemer med blodsukker regulering
- Kan udvikle sig til parodontitis
- Bakterier kan spredes via blodbanen 🤢
- Dårlig ånde

Ubehandlet Caries

- Kan gøre ondt 😬
- Bakterier kan spredes via blodbanen 😬
- Mange mistede tænder kan give spiseproblemer

Ubehandlet parodontitis

Via tandkødsломmerne kan parodontitis bakterierne komme ud i blodbanen og rundt i kroppen. 🤢

Forskere har fundet parodontitis bakterier i hjertets arterier og flere andre steder i kroppen.

Tandsygdom påvirker kroppen ved:

Diabetes

Gigt

Hjerte-kar sygdomme

KOL

Nyresygdomme

Demens

Mavetarm sygdomme

Kemoterapi/strålebehandling*

Optimale verden

Patienter går hen på tandklinikken

Forebyggelse og behandling af
tandsygdomme

Vejledning i tand og mundpleje

Hjælp og understøtte egenomsorg

Fakta

20 % af den voksne befolkning sætter aldrig deres ben på en tandklinik 😬

Kram us:

2/3 af de 4000 undersøgte

– børster ikke tænderne rene 😬

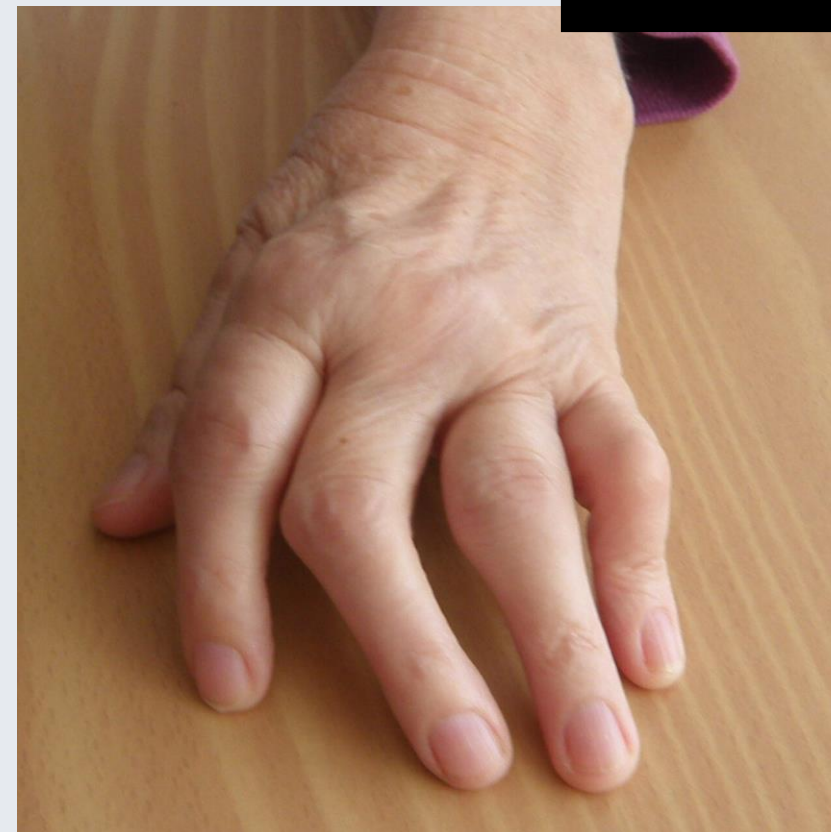

Rådgivning på f.eks apotek

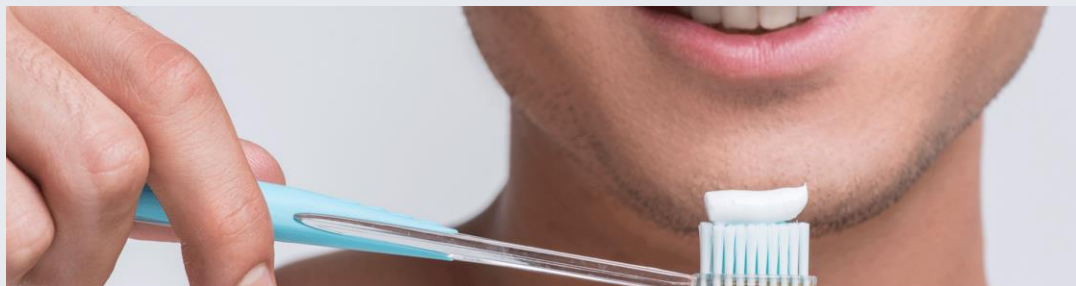
Det vigtigste i verden er daglig tandbørstning 😁 🦷

- Rene tænder får ikke huller
- Rene tænder får ikke tandkødsbetændelse

- Kroniske sygdomme kan komplicere den daglige tandbørstning

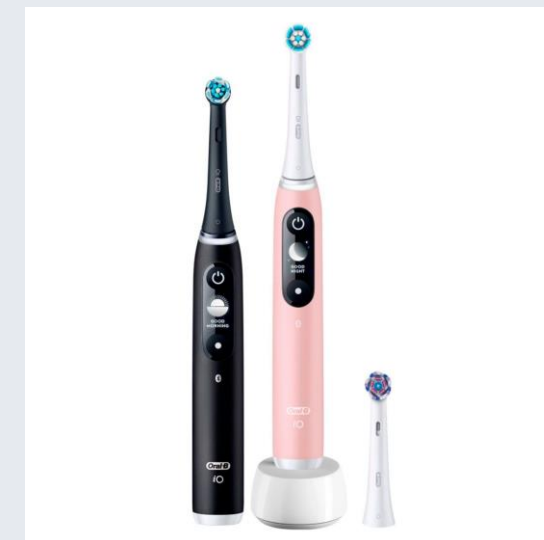

Rådgivning tandbørster

Børst tænderne rene 2 gange om dagen

- Brug en blød tandbørste
- Brug gerne en elektisk tandbørste

Rådgivning tandpasta

Brug altid en tandpasta med fluorid

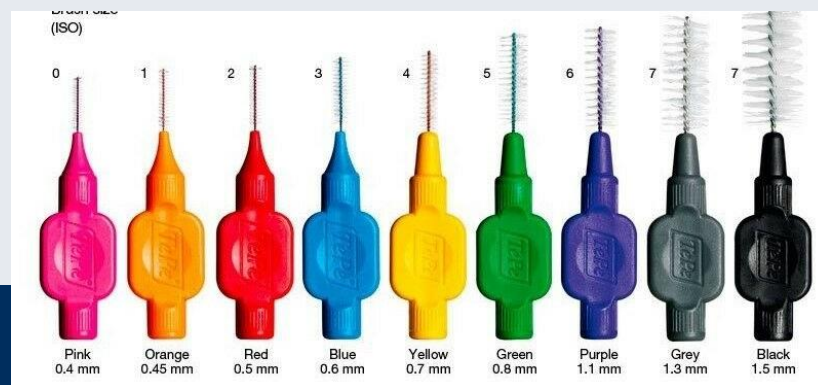
- Brug 1450 ppm fluorid- 2 cm – 2 gange daglig
- Spytt ud efter tandbørstning, men UNDLAD at skylle munden
- Brug en mild tandpasta ved sarte/tørre slimhinder
- Nogle kan have behov for tandpasta med højt fluorid 5000 ppm

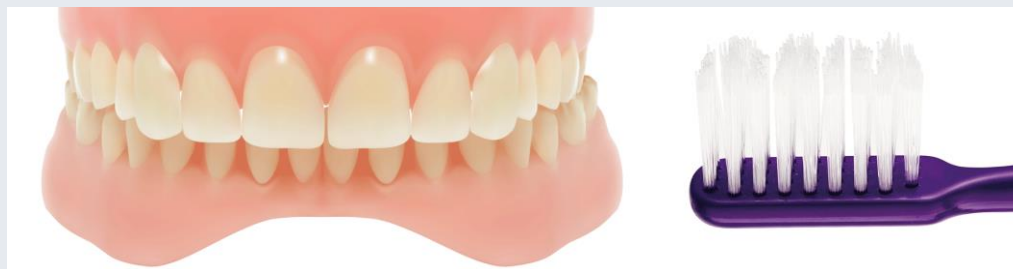
Rådgivning mellemrum

Mange – især ældre – har god plads mellem tænderne, hvor tandbørsten ikke kan gøre rent 😬

- Tandtråd
- Tandstikker- helst soft picks (ikke træ/plast)
- ID børster – forskellige størrelser

Rådgivning proteser

Alle tænder skal børstes – også proteser

Børst proteserne rene 2 gange om dagen

- Brug en protesebørste
- Brug håndsæbe eller tandpasta med lav slibeværddi
- Husk at rengøre gummer også, især ved brug af klæbemidler

* Kemoterapi behandling

Bivirkninger i mundhulen:

- Smagsforstyrrelser
- Mundtørhed (med risiko for caries/gingivit/PA)

Strålebehandlinger i hoved-hals-regionen ødelægger spytkirtlerne **permanent**

De ubehagelige bivirkninger i mundhulen i forbindelse med kræftbehandling kan heldigvis afhjælpes eller lindres med spyterstatningsprodukter

Tak for ordet 🦷 😍

Spørgsmål ?

Nyttige links

<https://www.taenderne.dk/kroniske-sygdomme-og-sygdomsforloeb/tandsundhed-paavirker-hele-kroppen>

